

TEMEL HEMŞİRELİK BECERİLERİ ÖĞRENİM REHBERİ

3. BASKI

Yazarlar

Prof. Dr. Sultan TAŞCI
Prof. Dr. Mürüvvet BAŞER
Yrd. Doç. Dr. Songül GÖRİŞ
Doç. Dr. Meral BAYAT
Doç. Dr. Salime MUCUK
Arş. Gör. Sevda KORKUT BAYINDIR
Yrd. Doç. Dr. Sevil BİŐER
Arş. Gör. Ayşe AYDINLI
Dr. Sibel ŐOBAN
Yrd. Doç. Dr. Sennur KULA
Yrd. Doç. Dr. Zübeyde KORKMAZ
Yrd. Doç. Dr. Birgül ÖZKAN
Yrd. Doç. Dr. şenay TOPUZ
Yrd. Doç. Dr. Gönül SUNGUR
Doç. Dr. Özlem UŐUR
Bilim Uzmanı Tülay AYDIN

AKADEMİSYEN
KİTABEVİ

AKADEMİSYEN
KİTABEVİ

© Copyright 2018

Bu kitabın, basım, yayın ve satış hakları Akademisyen Kitabevi A.Ş.'ne aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kağıt ve/veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Tablo, şekil ve grafikler izin alınmadan, ticari amaçlı kullanılamaz. Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır.

ISBN

978-605-2396-56-8

Sayfa ve Kapak Düzenleme

Rahime DİLMEN

Kitap Adı

Temel Hemşirelik Becerileri Öğrenim Rehberi

Yayıncı Sertifika No

25465

Yayın Koordinatörü

Yasin Dilmen

Baskı ve Cilt

Özyurt Matbaacılık

DOI

10.37609/akya.1859

UYARI

Bu üründe yer alan bilgiler sadece lisanslı tıbbi çalışanlar için kaynak olarak sunulmuştur. Herhangi bir konuda profesyonel tıbbi danışmanlık veya tıbbi tanı amacıyla kullanılmamalıdır. *Akademisyen Kitabevi* ve alıcı arasında herhangi bir şekilde doktor-hasta, terapist-hasta ve/veya başka bir sağlık sunum hizmeti ilişkisi oluşturmaz. Bu ürün profesyonel tıbbi kararların eşleniği veya yedeği değildir. *Akademisyen Kitabevi* ve bağlı şirketleri, yazarları, katılımcıları, partnerleri ve sponsorları ürün bilgilerine dayalı olarak yapılan bütün uygulamalardan doğan, insanlarda ve cihazlarda yaralanma ve/veya hasarlardan sorumlu değildir.

İlaçların veya başka kimyasalların reçete edildiği durumlarda, tavsiye edilen dozunu, ilacın uygulanacak süresi, yöntemi ve kontraendikasyonlarını belirlemek için, okuyucuya üretici tarafından her ilaca dair sunulan güncel ürün bilgisini kontrol etmesi tavsiye edilmektedir. Dozun ve hasta için en uygun tedavinin belirlenmesi, tedavi eden hekimin hastaya dair bilgi ve tecrübelerine dayanak oluşturması, hekimin kendi sorumluluğundadır.

Akademisyen Kitabevi, üçüncü bir taraf tarafından yapılan ürüne dair değişiklikler, tekrar paketlemeler ve özelleştirmelerden sorumlu değildir.

GENEL DAĞITIM

Akademisyen Kitabevi A.Ş.

Halk Sokak 5 / A

Yenişehir / Ankara

Tel: 0312 431 16 33

siparis@akademisyen.com

www.akademisyen.com

BİRİNCİ VE İKİNCİ BASKININ ÖNSÖZÜ

Yeterliçe dayalı eğitimin esası “yaparak öğrenmedir”. Bu modelin amacı klinisyenleri (hemşire, ebe, hekim ve diğer personel), tıp ve hemşire öğrencilerini görevlerini daha güvenli ve yeterli bir şekilde yapabilmeleri için gerekli bilgi ve becerilerle donatmaktır. Bu yaklaşım ile bireyler kendileri için gereken bilgi ve etkinlikleri daha kısa sürede, daha düşük maliyetle, eğitim aracı kullanarak ve daha az sayıda hasta ile çalışarak öğreneceklerdir.

Hastane ve sahada kullanılan tüm teknik uygulamalarda (yaşam bulgularının ölçülmesi, ilaç uygulamaları vb.) verilen eğitimlerin daha etkili olabilmesi için eğitimin yeterliçe dayalı, mümkün olduğunca katılımcı olması, aynı zamanda yetişkin öğrenme ilkelerinin göz önünde bulundurulması gereklidir. Birey ve hastaların maruz kalacağı riski en alt düzeye indirmek ve öğrencilerin pratik yapma şansını artırmak, daha kolay öğrenmelerini sağlamak, uygulamadaki yanlışları düzeltebilmek için “hümanistik” (anatomik model ya da diğer yardımcı eğitim gereçlerinin kullanılması) bir eğitim yaklaşımı kullanılmalıdır. Bu nedenle de öğrenciye modelde ve laboratuvar uygulamalarında yeterli olmadıkça hasta üzerinde uygulama yaptırılmaması gerekir. Klinik eğitimi sırasında gerçeğe mümkün olduğunca benzer şartların oluşturulması ve işlemlerin uygulanmasında standart bir tekniğin izlenmesi son derece önemlidir.

Teknik Uygulama Becerileri Öğrenim Rehberi, klinisyenlere (hekim, hemşire, ebe ve diğer personel) tıp ve hemşire öğrencilere daha etkili uygulayıcı ve eğitici olmalarında yardımcı olması amacıyla hazırlanmıştır. Beceri Öğrenim Rehberleri; öğrencilerin kendi kendilerini ya da ikili gruplar halinde birbirlerinin performanslarını belirlemede ve eğitimcilerin belli bir deneyim kazanan öğrencilerin beceri alanındaki yeterliliğini ölçmede kullanılacaktır. Beceri öğrenim rehberlerinde performans düzeyi;

1. Geliştirilmesi gerekli,
2. Yeterli,
3. Usta olmak üzere üç düzeyde değerlendirilmelidir.

Ülkemizde klinik beceri eğitimi yapmakta olan eğitimcilerin kullanabileceği kaynakların sınırlılığı göz önüne alındığında, rehberin bu gereksinime yanıt vereceği ve bu alandaki boşluğu dolduracağı inancındayım. Bu rehberi kullananların önerileri ile gelecek baskılarında rehberde gerekli düzenlemelerin yapılabilmesi için öneri ve katkıların geleceği umudundayım. Bu çalışmaya yoğun emeği geçen öğretim üye ve görevlilerine teşekkür eder, başarılarının devamını dilerim.

Ocak 2003
Prof. Dr. E. Ümit SEVİĞ
Erciyes Üniversitesi
Atatürk Sağlık Yüksekokulu Müdürü

ÜÇÜNCÜ BASKININ ÖNSÖZÜ

Yeterliçe dayalı eğitimin esası “yaparak öğrenmedir”. Bu modelin amacı klinisyenleri (hemşire, ebe, hekim ve diğer personel), tıp ve hemşire öğrencilerini görevlerini daha güvenli ve yeterli bir şekilde yapabilmeleri için gerekli bilgi ve becerilerle donatmaktır. Bu yaklaşım ile bireyler kendileri için gereken bilgi ve etkinlikleri daha kısa sürede, daha düşük maliyetle, eğitim aracı kullanıp daha az sayıda hasta ile çalışarak öğreneceklerdir.

Hastane ve sahada kullanılan tüm teknik uygulamalarda (yaşam bulgularının ölçülmesi, ilaç uygulamaları vb.) verilen eğitimlerin daha etkili olabilmesi için eğitimin yeterliçe dayalı ve katılımcı olması, aynı zamanda yetişkin öğrenme ilkelerinin göz önünde bulundurulması gereklidir. Birey ve hastaların maruz kalacağı riski en alt düzeye indirmek ve öğrencilerin pratik yapma şansını artırmak, daha kolay öğrenmelerini sağlamak, uygulamadaki yanlışları düzeltebilmek için “hümanistik” (anatomik model ya da diğer yardımcı eğitim gereçlerinden yararlanılması) bir eğitim yaklaşımı kullanılmalıdır. Öğrenciye, model ve laboratuvar uygulamalarında yeterli düzeye erişmedikçe hasta üzerinde uygulama yaptırılmaması gerekir. Bu nedenle, klinik eğitimde gerçeğe mümkün olduğunca benzer laboratuvar ortamlarının oluşturulması ve işlemlerin uygulanmasında standart bir tekniğin izlenmesi son derece önemlidir.

Temel Hemşirelik Becerileri Öğrenim Rehberi, klinisyenlerin (hekim, hemşire, ebe ve diğer personel), tıp ve hemşire öğrencilerin daha etkili uygulayıcı ve eğitici olmalarına yardım amacıyla hazırlanmıştır. Beceri Öğrenim Rehberini, öğrenciler kendi performanslarını ya da ikili gruplar birbirlerinin performanslarını belirlemede; eğitimciler, belli bir deneyim kazanan öğrencilerin beceri alanındaki yeterliliğini ölçmede kullanacaklardır. Beceri öğrenim rehberlerinde performans düzeyi;

1. Geliştirilmesi gerekli,
2. Yeterli,
3. Usta

olmak üzere üç düzeyde değerlendirilmelidir.

Klinik beceri eğitimi yapan eğitimcilerin kullanabileceği kaynakların sınırlılığı göz önüne alındığında, rehberin bu gereksinime yanıt vereceği ve bu alandaki boşluğu dolduracağı inancındayım. Rehber gelecek öneri ve katkılar ile gerekli düzenlemeler yapılarak geliştirilecektir. Bu çalışmaya yoğun emeği geçen öğretim üye ve görevlilerine teşekkür eder, başarılarının devamını dilerim.

Eylül 2017
Prof. Dr. E. Ümit SEVİĞ
Erciyes Üniversitesi
Sağlık Bilimleri Fakültesi Kurucu Dekanı

Hemşirelikte eğitim ve hizmetin standardizasyonu önemlidir. Bu doğrultuda eğitimlerde anatomik modellerle insancıl yaklaşım kullanmak, yeterliğe dayalı eğitim /yaparak öğrenme yoluyla klinikte gerekli olan bilgi, beceri ve donanım sağlanarak, eğitim ve hizmetlerin daha güvenli ve yeterli düzeyde yapılması amaçlanmaktadır. Bu ilkeler göz önünde bulundurularak hazırlanan “Temel Hemşirelik Becerileri Öğrenim Rehberi” hemşire, ebe, tıp eğitici ve öğrencileri ile bu hizmeti yürütenlerin teorik eğitim ve klinik uygulamalarında daha etkili eğitici ve uygulayıcı olmaları için düzenlenmiştir.

İlk basımı 2003 yılında “Teknik Uygulama Becerileri Öğrenim Rehberi” adıyla basılan kitabın ikinci basımı 2009 yılında gerçekleştirilmiştir. Üçüncü basımı, “Temel Hemşirelik Becerileri Öğrenim Rehberi” adıyla 2017 yılında genişletilerek ve güncellenerek kullanıcıların hizmetine sunulmuştur.

Kitapta emeği geçen tüm yazarlara içtenlikle teşekkür ederiz.

“Teknik Uygulama Becerileri Öğrenim Rehberi”nin 2003 ve 2009 basımı aşağıda isimleri alfabetik sırayla yazılı olan çalışma grubu tarafından hazırlanmıştır.

Bilim Uzmanı Tülay AYDIN
Prof. Dr. Mürüvvet BAŞER
Doç. Dr. Meral BAYAT
Dr. Sibel ÇOBAN
Yrd. Doç. Dr. Songül GÖRİŞ
Yrd. Doç. Dr. Zübeyde KORKMAZ
Yrd. Doç. Dr. Sennur KULA
Doç. Dr. Salime MUCUK
Yrd. Doç. Dr. Birgül ÖZKAN
Yrd. Doç. Dr. Gönül SUNGUR
Prof. Dr. Sultan TAŞCI
Yrd. Doç. Dr. Şenay TOPUZ
Doç. Dr. Özlem UĞUR

“Temel Hemşirelik Becerileri Öğrenim Rehberi”nin 2017 basımı aşağıda isimleri verilen çalışma grubu tarafından hazırlanmıştır.

Prof. Dr. Sultan TAŞCI
Prof. Dr. Mürüvvet BAŞER
Yrd. Doç. Dr. Songül GÖRİŞ
Doç. Dr. Meral BAYAT
Doç. Dr. Salime MUCUK
Arş. Gör. Sevdâ KORKUT BAYINDIR
Yrd. Doç. Dr. Sevil BİÇER
Arş. Gör. Ayşe AYDINLI
Dr. Sibel ÇOBAN
Yrd. Doç. Dr. Sennur KULA
Yrd. Doç. Dr. Zübeyde KORKMAZ
Yrd. Doç. Dr. Birgül ÖZKAN
Yrd. Doç. Dr. Şenay TOPUZ
Yrd. Doç. Dr. Gönül SUNGUR
Doç. Dr. Özlem UĞUR
Bilim Uzmanı Tülay AYDIN

BÖLÜM 1

KORUYUCU SAĞLIK UYGULAMALARI VE ASEPSİ1

Sosyal El Yıkama Becerisi Öğrenim Rehberi	3
Hijyenik El Yıkama Becerisi Öğrenim Rehberi	4
Cerrahi El Yıkama Becerisi Öğrenim Rehberi	5
Steril Gömlek Giyme Becerisi Öğrenim Rehberi	6
Steril Eldiven Giyme Becerisi Öğrenim Rehberi	7
Steril Bohça (Set/Paket) Açma Becerisi Öğrenim Rehberi	8
Tromel Açma Becerisi Öğrenim Rehberi	9
Steril Gömlek Çıkarma Becerisi Öğrenim Rehberi	10
Yatak Banyosu Uygulama Becerisi Öğrenim Rehberi	11
Baş Banyosu Uygulama Becerisi Öğrenim Rehberi	14
Ağız Bakımı Uygulama Becerisi Öğrenim Rehberi	16
Özel Ağız Bakımı Uygulama Becerisi Öğrenim Rehberi	18

BÖLÜM 2

HASTA KABULÜ VE TABURCU EDİLMESİ21

Hasta Kabul Becerisi Öğrenim Rehberi	23
Hasta Taburculuğu Becerisi Öğrenim Rehberi	24
İçinde Hasta Bulunan Yatağın Yapımı Becerisi Öğrenim Rehberi	26

BÖLÜM 3

VÜCUT MEKANIĞI VE HAREKET29

Vücut Mekaniğine Uygun Cisim Taşıma Becerisi Öğrenim Rehberi	31
Supine Pozisyonu Verme Becerisi Öğrenim Rehberi	32
Lateral (Yan) Pozisyon Verme Becerisi Öğrenim Rehberi	34
Prone (Yüzüstü) Pozisyonu Verme Becerisi Öğrenim Rehberi	36
Fowler Pozisyonu Verme Becerisi Öğrenim Rehberi	38
Semifowler Pozisyonu Verme Becerisi Öğrenim Rehberi	39
Ortopne Pozisyonu Verme Becerisi Öğrenim Rehberi	40
Dorsal Rekümbent Pozisyonu Verme Becerisi Öğrenim Rehberi	41

Sim's (Yarı Yan) Pozisyonu Verme Becerisi Öğrenim Rehberi	42
Diz-Göğüs (Knee-Chest, Secde) Pozisyonu Verme Becerisi Öğrenim Rehberi	44
Litotomi Pozisyonu Verme Becerisi Öğrenim Rehberi	45
Trandelenburg Pozisyonu Verme Becerisi Öğrenim Rehberi	46
Tek Hemşire İle Hastayı Yatakta Yukarı Doğru Çekme Becerisi Öğrenim Rehberi	47
İki Hemşire İle Hastayı Yatakta Yukarı Doğru Çekme Becerisi Öğrenim Rehberi	49
Eklem Açıklığı Egzersizlerini Uygulama Becerisi Öğrenim Rehberi	51
Sırt Masajı Becerisi Öğrenim Rehberi	54
Hastayı Yataktan Sedyeye Alma Becerisi Öğrenim Rehberi	57
Hastayı Mobilize Etme Becerisi Öğrenim Rehberi	59

BÖLÜM 4

YAŞAM BULGULARI61

Solunum Sayma Becerisi Öğrenim Rehberi	63
Radial Arterden Nabız Alma Becerisi Öğrenim Rehberi	64
Brakial Arterden Nabız Alma Becerisi Öğrenim Rehberi	65
Femoral Arterden Nabız Alma Becerisi Öğrenim Rehberi	66
Popliteal Arterden Nabız Alma Becerisi Öğrenim Rehberi	67
Dorsalis Pedis Arterden Nabız Alma Becerisi Öğrenim Rehberi	68
Posterior Tibial Arterden Nabız Alma Becerisi Öğrenim Rehberi	69
Temporal Arterden Nabız Alma Becerisi Öğrenim Rehberi	70
Fasial Arterden Nabız Alma Becerisi Öğrenim Rehberi	71
Karotis Arterden Nabız Alma Becerisi Öğrenim Rehberi	72
Apeksten Nabız Alma Becerisi Öğrenim Rehberi	73
Brakial Arterden Kan Basıncı Ölçme Becerisi Öğrenim Rehberi	74
Popliteal Arterden Kan Basıncı Ölçme Becerisi Öğrenim Rehberi	76
Dorsalis Pedis Arterden Kan Basıncı Ölçme Becerisi Öğrenim Rehberi	78
Oral Yolla Vücut Sıcaklığını Ölçme Becerisi Öğrenim Rehberi	80
Aksillar Bölgeden Vücut Sıcaklığı Ölçme Becerisi Öğrenim Rehberi	82
Rektal Yolla Vücut Sıcaklığını Ölçme Becerisi Öğrenim Rehberi	84
Timpanik Membran Termometre İle Vücut Sıcaklığı Ölçme Becerisi Öğrenim Rehberi	86

BÖLÜM 5

SICAK-SOĞUK UYGULAMALAR89

Lokal Yaş Sıcak Uygulama Becerisi Öğrenim Rehberi	91
Sıcak Daldırma ve Sitz Banyosu Becerisi Öğrenim Rehberi	93

Lokal Kuru Sıcak Uygulama Becerisi Öğrenim Rehberi	95
Lokal Yaş Soğuk Uygulama Becerisi Öğrenim Rehberi	97
Lokal Kuru Soğuk Uygulama Becerisi Öğrenim Rehberi	99
Hipotermi Battaniyesi Uygulama Becerisi Öğrenim Rehberi	101
Hipertermi Battaniyesi Uygulama Becerisi Öğrenim Rehberi	103

BÖLÜM 6

İLAÇ UYGULAMALARI105

İlaç Kartı Hazırlama Becerisi Öğrenim Rehberi	107
Oral İlaç Uygulama Becerisi Öğrenim Rehberi	108
Göze İlaç Uygulama Becerisi Öğrenim Rehberi	110
Kulağa İlaç Uygulama Becerisi Öğrenim Rehberi	112
Buruna İlaç Uygulama Becerisi Öğrenim Rehberi	114
Vajinaya İlaç Uygulama Becerisi Öğrenim Rehberi	116
Deriye İlaç Uygulama Becerisi Öğrenim Rehberi	118
Discus İle İnhaler İlaç Uygulama Becerisi Öğrenim Rehberi	120
Ölçülü Doz İnhaler (ÖDi) İle İlaç Uygulama Becerisi Öğrenim Rehberi	122
Turbuhaler İle İnhaler İlaç Uygulama Becerisi Öğrenim Rehberi	124
Aerolizer İle İnhaler İlaç Uygulama Becerisi Öğrenim Rehberi	126
Handihaler İle İnhaler İlaç Uygulama Becerisi Öğrenim Rehberi	128
Nebulizatörle İlaç Uygulama Becerisi Öğrenim Rehberi	130
Ampulden İlaç Çekme Becerisi Öğrenim Rehberi	132
Flakondan İlaç Çekme Becerisi Öğrenim Rehberi	133
İntravenöz Enjeksiyon Uygulama Becerisi Öğrenim Rehberi	135
İntravenöz Kateter Uygulama Becerisi Öğrenim Rehberi	137
İntravenöz Sıvı Tedavisi Uygulama Becerisi Öğrenim Rehberi	139
İnfüzyon Cihazı İle Sıvı Tedavisi Uygulama Becerisi Öğrenim Rehberi	141
Perfüzör İle İlaç Uygulama Becerisi Öğrenim Rehberi	143
İntravenöz Sıvı İçine İlaç İlave Edilmesi Becerisi Öğrenim Rehberi	145
İntravenöz Solüsyonun Değiştirilmesi Becerisi Öğrenim Rehberi	147
İntravenöz İnfüzyon Setinin Değiştirilmesi Becerisi Öğrenim Rehberi	149
İntravenöz İnfüzyonu Sonlandırma Becerisi Öğrenim Rehberi	151
İntravenöz Kan Alma Becerisi Öğrenim Rehberi	153
Ventrogluteal Bölgeye İntramüsküler Enjeksiyon Uygulama Becerisi Öğrenim Rehberi	155
Deltoid Kasına İntramüsküler Enjeksiyon Uygulama Becerisi Öğrenim Rehberi	158
Vastus Lateralis Kasına İntramüsküler Enjeksiyon Uygulama Becerisi Öğrenim Rehberi	160

Z Teknikle İntramüsküler Enjeksiyon Uygulama Becerisi Öğrenim Rehberi	162
İntradermal Enjeksiyon Uygulama Becerisi Öğrenim Rehberi	164
Subkutan Enjeksiyon Uygulama Becerisi Öğrenim Rehberi	166
İnsülin Kalem İle İnsülin Enjeksiyonu Uygulama Becerisi Öğrenim Rehberi	168

BÖLÜM 7

SOLUNUM SİSTEMİ UYGULAMALARI171

Nazal Kanül İle Oksijen Uygulama Becerisi Öğrenim Rehberi	173
Nazal Kateterle Oksijen Uygulama Becerisi Öğrenim Rehberi	175
Oksijen Maskesi İle Oksijen Tedavisi Uygulama Becerisi Öğrenim Rehberi	177
Oksijen Çadırı İle Oksijen Tedavisi Uygulama Becerisi Öğrenim Rehberi	179
Buhar Uygulama Becerisi Öğrenim Rehberi	180
Büzük Dudak (Pursed Lip) Egzersizi Uygulama Becerisi Öğrenim Rehberi	181
Diyafragmatik Solunum Egzersizi Uygulama Becerisi Öğrenim Rehberi	182
Öksürük Egzersizi Uygulama Becerisi Öğrenim Rehberi	183
Postural Drenaj Uygulama Becerisi Öğrenim Rehberi	184
Balgam Örneği Toplama Becerisi Öğrenim Rehberi	186
Pulse Oksimetre İle Oksijen Satürasyonu Ölçme Becerisi Öğrenim Rehberi	187
Trakeostomi Bakımı Uygulama Becerisi Öğrenim Rehberi	189
Ağız - Burun Aspirasyonu Uygulama Becerisi Öğrenim Rehberi	191
Trakeal Aspirasyon Uygulama Becerisi Öğrenim Rehberi	193

BÖLÜM 8

GASTROİNTESTİNAL SİSTEM UYGULAMALARI195

Nazogastrik Sonda Uygulama Becerisi Öğrenim Rehberi	197
Enjektör İle Nazogastrik Yoldan Besleme Becerisi Öğrenim Rehberi	199
Beslenme Pompası (Pump) İle Nazogastrik Yoldan Besleme Becerisi Öğrenim Rehberi	201
Gastrostomi ve Jejunostomiden Besleme Becerisi Öğrenim Rehberi	203
Enteral Besleme Tüpleri Yoluyla İlaç Verme Becerisi Öğrenim Rehberi	205
Nazogastrik/Orogastrik Tüpü Çıkarma Becerisi Öğrenim Rehberi	207
Kanamalarda Mide Lavajı Uygulama Becerisi Öğrenim Rehberi	208
Lavman Uygulama Becerisi Öğrenim Rehberi	210
Dışkı Tıkanıklığını (Fekal İmfaksın, Fekalom) Giderme Becerisi Öğrenim Rehberi	212
Dışkıdan Örnek Alma Becerisi Öğrenim Rehberi	214
Rektal Tüp Uygulama Becerisi Öğrenim Rehberi	216

İki Parçalı Sistemde Ostomi Torbası ve Adaptörü Birlikte Değişirme Becerisi Öğrenim Rehberi	218
Tek Parçalı Sistemde Ostomi Torbasını Değişirme Becerisi Öğrenim Rehberi	220
Ostomi Torbası Boşaltma Becerisi Öğrenim Rehberi	222
Kolostomi İrrigasyonu Uygulama Becerisi Öğrenim Rehberi	224

BÖLÜM 9

GENİTO-ÜRİNER SİSTEM UYGULAMALARI227

İdrarda Stikle Ölçüm Yapma Becerisi Öğrenim Rehberi	229
Kadında Perine Bakımı Uygulama Becerisi Öğrenim Rehberi	230
Erkeklerde Perine Bakımı Uygulama Becerisi Öğrenim Rehberi	232
Kadında Üretral Kateter (Foley) Uygulama Becerisi Öğrenim Rehberi	234
Erkeklerde Üretral Kateter (Foley) Uygulama Becerisi Öğrenim Rehberi	236
Kondom Kateter Uygulama Becerisi Öğrenim Rehberi	238
Mesane Jimnastiği Uygulama Becerisi Öğrenim Rehberi	240
Mesane Kateteri (Foley) Çıkarma Becerisi Öğrenim Rehberi	241
Orta İdrar Örneği Alma Becerisi Öğrenim Rehberi	243
Kalıcı Kateterden İdrar Örneği Alma Becerisi Öğrenim Rehberi	245

BÖLÜM 10

DİĞER UYGULAMALAR247

Hemşire Gözlem Formu (HGF) Hazırlama Becerisi Öğrenim Rehberi	249
Santral Venöz Basınç (CVP) Ölçme Becerisi Öğrenim Rehberi	250
Ölü Hazırlama Becerisi Öğrenim Rehberi	252
Yara Bakımı Uygulama Becerisi Öğrenim Rehberi	253
Dekübitüs Ülseri Bakımı Uygulama Becerisi Öğrenim Rehberi	255
Glukometre İle Kan Şekeri Ölçme Becerisi Öğrenim Rehberi	257

Kaynaklar	259
Ekler	263

1. Aksoy G, Kanan N, Akyolcu N. Cerrahi Hemşireliği I, Nobel Tıp Kitabevleri, İstanbul, 2012.
2. Akyolcu N, Aksoy G, Kanan N. Cerrahi Hemşireliği Uygulama Rehberi, İstanbul Tıp Kitabevi Yayıncılık, İstanbul, 2011.
3. Atabek Aşti T, Karadağ A. Hemşirelik Esasları Hemşirelik Bilimi ve Sanatı, Akademi Basın ve Yayıncılık, İstanbul, 2012.
4. Ay FA. Temel Hemşirelik Kavramlar, İlkeler, Uygulamalar, İstanbul Medikal Yayıncılık, İstanbul, 2015.
5. Babadağ K, Atabek Aşti T. Hemşirelik Esasları Uygulama Rehberi (2. Baskı), İstanbul Tıp Kitabevi, İstanbul, 2012.
6. Centre for Healthcare Related Infection Surveillance and Prevention & Tuberculosis Control GUIDELINE, Hand Hygiene, 2013, https://www.health.qld.gov.au/__data/assets/pdf_file/0018/151146/qh-gdl-321-1-1.pdf
7. Cocoman A, Murray J. Recognizing the evidence and changing practice on injection sites. *British Journal of Nursing* 2010; 1(9): 1170-1174.
8. Coşkun H, Kılıç C, Senture C. The evaluation of dorsogluteal and ventrogluteal injection sites: A cadaver study. *Journal of Clinical Nursing* 2016; 25(7-8): 1112-1119.
9. Dikmen Y, Akın Korhan E. Hemşirelik Esasları Klinik Uygulama Rehberleri, Akademisyen Kitabevi, Adana, 2016.
10. Faris HI, Hassan HD. Evaluation of nurses practices concerning sterile techniques critical care units in Al-Najaf AL-Ashraff City Hospitals. *International Journal of Scientific and Research Publications* 2016; 6(6): 694-700.
11. Frost P. Intravenous fluid therapy in adult inpatients. *BMJ Open* 2015; 350: 7620-7625.
12. Geijer H, Udumyan R, Lohse G, Nilsagård Y. Temperature measurements with a temporal scanner: A systematic review and meta-analysis. *BMJ Open* 2016; 6(3): 1-14.
13. Güneş ÜY, Kara D, Arı S, Ceyhan O. Which site is more painful in intramuscular injections? The dorsogluteal site or the ventrogluteal site? A case study from Turkey. *Clinical Nursing Studies* 2013; 1: 74-81.
14. Loveday HP, Wilson JA, Pratt RJ, et al. National evidence-based guidelines for preventing healthcare-associated infections in NHS Hospitals in England *Journal of Hospital Infection* 2014; 86(1): 1-70.
15. Heinrichs J, Fritze Z, Klassen T, Curtis S. A systematic review and meta-analysis of new interventions for peripheral intravenous cannulation of children. *Pediatr Emerg Care* 2013; 29(7): 858-866.
16. Hilton AK, Pellegrino VA, Scheinkestel CD. Avoiding common problems associated with intravenous fluid therapy. *Med J Aust* 2008; 189(9): 509-513.
17. Holm AL, Severinsson E. A Systematic Review of Intuition-A Way of knowing in clinical nursing? *Open Journal of Nursing* 2016; 6: 412-425.
18. Kara D, Uzelli D, Karaman D. Using ventrogluteal site in intramuscular injections is a priority or an alternative. *International Journal of Caring Sciences* 2015; 8(2): 507-513.
19. Karadokovan A, Eti Aslan F. Dahili ve Cerrahi Hastalıklarda Bakım, Akademisyen Kitabevi, Adana, 2011.
20. Kaya A, Çelik S, Yılmaz S. İnsülin GLP 1 Kullananlar İçin Enjeksiyon Rehberi, 2015, http://www.bd.com/tr/excellence/docs/insulin_glp.pdf
21. Khemnar A. An exploratory study to assess the knowledge and attitude of staff nurses regarding care of unconscious patients in selected hospitals of Pune city. *International Journal of Science and Research* 2016; 5(4): 1238-1241.

22. Kılıç E, Kalay R, Kılıç C. The comparison of applications of intramuscular injection to dorsogluteal and ventrogluteal regions. *Journal of Experimental and Integrative Medicine* 2014; 4: 171-174.
23. Kim KM, Choi JS. An integrative review of infection control research in Korean nursing journals. *Asian Nursing Research* 2014; 8(2): 128-134.
24. Kroese LF, Smet GH, Jeekel J, Kleinrensink GJ, Lange JF. Systematic review and meta-analysis of extraperitoneal versus transperitoneal colostomy for preventing parastomal hernia. *Dis Colon Rectum* 2016; 59(7): 688-695.
25. Kuş E, Durna Z. Akılcı ilaç kullanımda hemşirenin rolü ve eğitimin önemi. *Sağlık ve Toplum* 2016; 26(2): 3-9.
26. Lapham R. Hemşireler İçin İlaç Hesaplamaları, Gürhan N (Çev. Edt.), Nobel Kitabevi, Ankara, 2016.
27. Lynn P. Klinik Hemşirelik Becerileri, Bektaş H. (Çev. Edt.), Nobel Kitabevi, İstanbul, 2015.
28. Mc Clave SA, Taylor BE, Martindale RG, et al. Guidelines for the provision and assessment of nutrition. Support therapy in the adult critically III patient: Society of Critical Care Medicine (SCCM) and American Society for Parenteral and Enteral Nutrition (A.S.P.E.N.) *J Parenter Enteral Nutr* 2016; 40: 159-211.
29. National Institute for Health and Clinical Excellence: Guidance. Intravenous Fluid Therapy: Intravenous Fluid Therapy in Adults in Hospital. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/25340240>.
30. Nicoll LH, Hesby A. Intramuscular injection: an integrative research review and guideline for evidence-based practice. *Applied Nursing Research* 2002; 16: 149-162.
31. Patrica A, Potter PA, Anne Griffin Perry RN, et al. *Fundamentals of Nursing*, Mosby (8 nd ed), Edition, 2012.
32. Patricia W, Karen G. Parenteral nutrition risks, complications, and management. *Journal of Infusion Nursing* 2012; 35(1): 52-64.
33. Potter P. Klinik Uygulama Becerileri ve Yöntemleri, Atabek Aşti T, Karadağ A (Çev. Edt.), Akademisyen Kitabevi, Adana, 2011.
34. Potter PA, Perry AG. *Fundamentals of Nursing* (6 nd ed), Mosby, 2005.
35. Pradelli L, Mayer K, Muscaritoli M, Heller AR. N-3 fatty acid-enriched parenteral nutrition regimens in elective surgical and ICU patients: A meta-analysis. *Crit Care* 2012; 16: R184.
36. Ramtahal J, Ramlakhan S, Singh K. Sciatic nerve injury following intramuscular injection: A case report and review of the literature. *The Journal of Neuroscience Nursing* 2006; 38(4): 238-240.
37. Ray-Barruel G, Polit DF, Murfield JE et al. Infusion phlebitis assessment measures: A systematic review. *J Eval Clin Pract* 2014; 20(2): 191-202.
38. Richard L, Pullen JR. Transferring a patient from bed to stretcher. *Nursing* 2008; 38(1): 43-45.
39. Sabuncu N, Ay FA. Klinik Beceriler Sağlığın Değerlendirilmesi, Hasta Bakımı ve Takibi, Nobel Tıp Kitabevleri, İstanbul, 2010.
40. Sabuncu N, Ecevit Alpar Ş, Karabacak Ü, ve ark. Hemşirelik Esasları Temel Beceriler Rehberi, İstanbul Tıp Kitabevi, İstanbul, 2015.
41. Sağır M, Parlakpınar H. Akılcı ilaç kullanımı. *İnönü Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi* 2014; 3(2): 32-35.
42. Singer P, Berger MM, Van den BG, Biolo G, Calder P, Forbes A. ESPEN guidelines on parenteral nutrition: Intensive care. *Clin Nutr* 2006; 28: 387-400.
43. Sürmelioglu N, Kiroğlu O, Erdoğan T, Karataş Y. Akılcı olmayan ilaç kullanımını önlemeye yönelik tedbirler. *Arşiv Kaynak Tarama Dergisi* 2015; 24(4): 452-462.
44. Stacy R, Kim E, Rishma N, Samantha M. Ostomy care and management a systematic review. *Journal of Wound, Ostomy and Continence Nursing* 2013; 40(5): 489-500.
45. Stephanie M, Matthew S, Douglas J, Jakob V, Jennifer K. Is oral temperature an accurate measurement of deep body temperature? A systematic review. *J Athl Train* 2011; 46(5): 566-573.
46. Tai C, Sun Y, Dai N, et al. Prognostic significance of visit-to-visit systolic blood pressure variability: A meta-analysis of 77,299 patients. *J Clin Hypertension* 2015; 17: 107-115.

47. Tam KW, Lai JH, Chen HC, et al. A systematic review and meta-analysis of randomized controlled trials comparing interventions for peristomal skin care. *Ostomy Wound Manage* 2014; 60(10): 26-33.
48. Ulupınar S, Akıcı A. Hemşirelik uygulamalarında akılcı ilaç kullanımı. *Türkiye Klinikleri Journal of Pharmacology Special Topics* 2015; 3(1): 84-93.
49. WHO Guidelines on Hand Hygiene in Health Care, First Global Patient Safety Challenge Clean Care is Safer Care, 2009, http://apps.who.int/iris/bitstream/10665/44102/1/9789241597906_eng.pdf
50. Wischmeyer PE, Rupinder DR, Michele MM, Ziegler TR, Heyland DK. Parenteral glutamine supplementation in critical illness: A systematic review. *Crit Care* 2014; 18: R76.
51. Xu J, Yang J, Lin P, Rosenquist E, Cheng J. Intravenous therapies for complex regional pain syndrome: A systematic review. *Anesth Analg* 2016; 122(3): 843-856.
52. Yava A, Koyuncu A. Yoğun Bakımda Parenteral İlaç Uygulama Rehberi. Nobel Kitabevi, İstanbul, 2014.
53. Zimmermann GP. Revisiting IM injections; The ventrogluteal site is the safest for intramuscular injections. *The American Journal of Nursing* 2010; 110(2): 60-61.